Vihreä kasvu
Minna Ojanperä

Eduskunnan ympäristövaliokunnalle

Lausunto

10.2.2025

Valtioneuvoston selonteko YK:n kestävän kehityksen toimintaohjelma Agenda2030:n toimeenpanosta
VNS 7/2024 vp

Elinkeinoelämän keskusliitto EK kiittää mahdollisuudesta lausua otsikon asiassa ja toteaa lyhyesti seuraavaa:

Valtioneuvoston selonteko kuvaa pääosin hyvin Agenda2030:n toimeenpanon tilannetta Suomessa.

Kiertotalouden nykytilakuvauksen osalta EK huomauttaa, että lukuisia EU-sääntelyyn perustuvia lainsäädäntötoimia on parhaillaan toimeenpanossa EU:ssa ja Suomessa. Nämä tulevat edesauttamaan kiertotaloustavoitteiden toteuttamista joltain osin, mutta vaikutukset eivät vielä ole näkyvissä. Esimerkiksi yhdyskuntajätteeseen perustuva tilastotarkastelu ei anna riittävän laajaa kuvaa kiertotalouden toimeenpanon onnistumisesta.

Iso ongelma on, etteivät kiertotalouden sisämarkkinat Euroopan unionin tasolla toimi riittävän hyvin. Tämä vaikuttaa suoraan kiertotaloustavoitteiden toimeenpanoon Suomessa. Komission uusi työohjelma tulee kiinnittämään tähän erityistä huomiota, ja myös Suomen tulee olla asiassa aloitteellinen.

EU:ssa ei ole saavutettu merkittäviä kiertotalouteen sysääviä lainsäädännöllisiä edistysaskeleita. Epäonnistumiseen vaikuttavat useat tekijät, kuten EU:n perusperiaatteet, tuotepolitiikka sekä vuosien saatossa pirstaloitunut lainsäädäntö.

Viime vuosina kiertotaloutta on pyritty edistämään lisäämällä tuottajien velvoitteita, mutta näitä vaatimuksia ei ole pystytty ulottamaan EU:n ulkopuolelta etäkaupan avulla EU-alueelle toimittaviin yrityksiin. Tilanne on huonontanut yritysten välistä kilpailuasetelmaa entisestään, koska EU-alueen toimijat joutuvat maksamaan myös etäkauppayritysten tuottajavastuuvelvoitteista aiheutuvat kustannukset. Lisäksi tehtyjen selvitysten perusteella on huomattu useiden EU:n ulkopuolelta operoivien alustojen tuotteiden sisältävän EU:ssa kiellettyjä aineita, jotka

kierrätykseen päätyessään haittaavat tai pahimmillaan jopa estävät kierrätys/uusiomateriaalien käyttöä.

EU:n jätelainsäädäntö on ajattelutavaltaan vanhentunutta. Jäteajattelusta tulisi siirtyä ajattelemaan raaka-aineita ja resursseja, ja on saatava aineiden kiertotalous toimimaan nykyistä paremmin. On siirryttävä varovaisuusajattelusta riskipohjaiseen ajatteluun, jossa kierrätysmateriaalien käyttökohteilla on merkitystä siihen, kuinka paljon haitta-aineita ne saavat sisältää. On arvokkaiden materiaalien haaskaamista ohjata ne polttoon, vaikka ne voitaisi hyödyntää kohteissa, joissa ei ole terveyteen tai ympäristöön kohdistuvaa riskiä.

Jätelainsäädäntö antaa jäsenvaltioille jonkin verran liikkumavaraa, mutta tuoreet EU-asetukset, kuten akkuja ja pakkausjätettä koskevat säädökset, ovat kaventaneet kansallisen lainsäädännön mahdollisuuksia. Esimerkiksi pakkausten uudelleen käyttöön ja täyttöön liittyvät vaatimukset ovat käytännössä erittäin vaikeita toteuttaa ja aiheuttavat kaupan ja elintarviketeollisuuden toimialoille hallinnollista taakkaa, kustannuksia ja elintarvikehygieniariskejä. Sääntelyä tulee järkevöittää.

Koska EU:lla on jo laaja toimivalta kiertotaloussääntelyssä, kansallisilla toimenpiteillä ei ole suurta vaikuttavuutta. Jäsenvaltioiden tulisi keskittyä EU-sääntelyn johdonmukaiseen täytäntöönpanoon. Tästä syystä kiertotalouden edistämiseen tulee pyrkiä ensisijaisesti EU-tasolla.

Kunnioittavasti

Elinkeinoelämän keskusliitto EK

Minna Ojanperä
Johtava asiantuntija